

Yttrande

2020-03-20

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.rs@regeringskansliet.se

Handläggare:
Lissa Nordin
Victor Hylén
Kajsa Ljung

Regeringskansliets dnr: Ku2019/01308/RS

Utkast till lagrådsremiss: En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, har granskat innehållet i utkastet till lagrådsremiss *En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket*.

Sammanfattning

- Formas välkomnar förslaget om en ny lag om konsultation i ärenden av särskild betydelse för den samiska befolkningen. Det utgör ett steg i riktning mot ett stärkt samiskt inflytande och delaktighet i beslutsprocesser. Formas vill dock uppmärksamma regeringen på att det finns behov av att utarbeta etiska riktlinjer för forskning som särskilt berör ursprungsfolk.
- Formas anser att konsultationer med särskilt berörda aktörer är viktigt, och använder konsultation i betydande utsträckning i samband med att vi tar framförslag till nya forskningsprogram, strategier, med mera. Om det finns skäl för konsultationer med Sametinget och annan samisk part är det helt i linje med Formas arbetssätt.
- Formas anser dock att det inte är lämpligt med ett konsultationskrav som omfattar beslut om finansiering av enskilda forskningsprojekt, eftersom det skulle kunna medföra ottydlighet i beslutsprocessen och dessutom vara mycket resurskrävande för samtliga involverade aktörer.

Formas ställningstagande

Formas ska främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning av högsta vetenskapliga kvalitet och relevans för rådets ansvarsområden. Formas ska också inom ramen för uppdraget om evidensbaserad miljöanalys, sammanställa och analysera forskning som är relevant för det svenska miljöarbetet. Det oberoende Rådet för evidensbaserad miljöanalys är styrande organ för arbetet och beslutar vilka utvärderingar, analyser och sammanställningar av forskning som Formas ska göra.

I samband med att Formas tar fram förslag till nya forskningsprogram eller förbättrade finansieringsverktyg, strategier, eller motsvarande, använder vi konsultationer i betydande utsträckning. Formas anser att det är ett viktigt verktyg för att få synpunkter och perspektiv från de

aktörer som är särskilt berörda av frågan. Om det finns skäl till konsultationer med Sametinget, och annan samisk part är det helt i linje med Formas arbetssätt. Ett tydligt exempel på när Formas tidigare har konsulterat berörda aktörer var i samband med att vi tog fram de forskningsagendor som ska styra verksamheten inom de tioåriga nationella forskningsprogrammen för klimat, hållbart samhällsbyggande och livsmedel som Formas är värd för. Sametinget inbjöds till konsultationen inom ramen för arbetet med de två förstnämnda agendorna.

När Formas initierar en utlysning av forskningsmedel sker det vanligtvis genom beslut av det självständiga beslutsorganet för forskningsfinansiering, Formas forskarråd, eller till följd av ett regeringsbeslut. Utlysningen där utlysningstext med instruktioner till de sökande ingår, utformas därefter av medarbetare på Formas. Myndigheten tillsätter expertgrupper, som består av forskare från olika länder samt så kallade avnämare, personer verksamma inom de områden som utlysningen berör och som har till uppgift att bedöma den samhällseliga relevansen av forskningen. Experterna granskar och poängsätter inkomna projektansökningar i konkurrens. Bedömningen sker med utgångspunkt i kriterier som syftar till att säkerställa att den forskning som finansieras av Formas håller högsta vetenskapliga kvalitet och är av relevans för myndighetens områden. Forskarrådet fattar sedan beslut om de medel som fördelas i utlysningen.

En konsultationsskyldighet beträffande Formas utlysningsarbete kan vara lämplig att omfatta till exempel utformningen av forskningsprogram och utlysningar som särskilt berör den samiska befolkningen. Konsultationen bör särskilt uppmärksamma etiska frågor om hur forskningen utförs.

Det är inte lämpligt att ställa krav på konsultation vid enskilda beslut som gäller vilka projekt i en utlysning som ska få finansiering. Ett krav som omfattar enskilda finansieringsbeslut skulle medföra otydlighet om andra hänsyn påverkar beslutsprocessen än de krav som följer av utlysningens kriterier. Det skulle också riskera att bli mycket resurskrävande både för statliga forskningsfinansiärer, exempelvis Formas, Vinnova, Vetenskapsrådet, Forte, Rymdstyrelsen, Energimyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket, liksom för Sametinget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ingrid Petersson, efter föredragning av juristen Kajsa Ljung. I beredningen har även analytiker Lissa Nordin och juristen Victor Hylén deltagit.

Ingrid Petersson

Kajsa Ljung